

Izr. prof. dr. Tomaž Grušovnik,
Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem
tomaz.grusovnik@pef.upr.si

Vloga kodeksov etike v vzgojno-izobraževalnih ustanovah

CILJI PREDAVANJA:

- Kaj so kodeksi etike in kakšna je njihova vloga?
- Kaj pomeni vodenje v etiki?
(vključno s širšo pedagoško relevantno)

*kodeks:

- iz. Lat. *codex*, tj. „knjiga,“ v prenesenem pomenu „knjiga zakonov“ oz. „knjiga pravil“

*etika:

- iz gr. *ethos*, tj. „značaj, obredje,“ preneseno – način življenja

- normativna veda, ki analizira in upravičuje moralno ravnanje (ne *kako* ravnamo, ampak *zakaj moramo* tako ravnati ...)

- Različne teorije: konsekvencializem, deontologija, etika vrlin

Vprašanje
DOBREGA ŽIVLJENJA
In
PRAVIČNEGA RAVNANJA

*kodeks:

- iz. Lat. *codex*, tj. „knjiga,“ v prenesenem pomenu „knjiga zakonov“ oz. „knjiga pravil“

*etika:

- iz gr. *ethos*, tj. „značaj, obredje,“ preneseno – način življenja

- normativna veda, ki analizira in upravičuje moralno ravnanje (ne *kako* ravnamo, ampak *zakaj moramo* tako ravnati ...)

- Različne teorije: konsekvencializem, deontologija, etika vrlin

NALOGA ETIKE:

Pomaga nam razumeti strukturo naše moralne situacije in posledično omogoči bolj informirano odločanje ter delovanje

*kodeks:

- iz. Lat. *codex*, tj. „knjiga,“ v prenesenem pomenu „knjiga zakonov“ oz. „knjiga pravil“

*etika:

- iz gr. *ethos*, tj. „značaj, obredje,“ preneseno – način življenja

- normativna veda, ki analizira in upravičuje moralno ravnanje (ne *kako* ravnamo, ampak *zakaj moramo* tako ravnati ...)

- Različne teorije: konsekvencializem, deontologija, etika vrlin

NALOGA ETIKE:

Pomaga nam razumeti strukturo naše moralne situacije in posledično omogoči bolj informirano odločanje ter delovanje

NI pa naloga etike odločanje namesto nas - bistvo človeka je, da je svobodno in s tem tudi odgovorno bitje ...

*razlika etika – pravo:

ETIKA je hkrati *manj* in *več* od prava:

- Manj zato, ker nima zavezujoče in prisiljujoče moči tako kot pravo: pravo nas lahko zapre, etika pa nas v nič ne sili, temveč nam „zgolj“ kaže, kaj je pravilno ravnanje* (seveda pa lahko ima etika s pravom določeno vlogo, kjer lahko ima npr. kršitev kodeksa etike pravne posledice).
- Več je zato, ker:

*so zakoni *utemeljeni* na moralnih intuicijah (lahko si zamislimo nemoralne zakone, nemoralna etika pa je oksimoron)

*pokriva bistveno širše področje ravnanja: če je pravo minimalno, je etika maksimalna – zakoni sankcionirajo ali zapovedujejo zgolj tisto ravnanje, za katero je zakonodajalec presodil, da ga je potrebno pravno urediti, etika pa posega v vse pore življenja.

* Pravo je teritorialno in temporalno, etika pa je univerzalna in ni vezana na prostor in čas

- Prvi zaključek glede etiških kodeksov:

Kljub dejstvu, da imamo zakone (denimo zakon o OŠ itn.), to še nikakor ne pomeni, da ni prostora za razmislek o etičnih vrednotah ter načelih v šoli in o moralnih razsežnostih ravnanja učiteljc in učiteljev.

Vloga kodeksa etike naj se torej v temelju razlikuje od zakona:

če slednji slepo zapoveduje oziroma prepoveduje omejeno število ravnanj, naj prvi predvsem pomaga ustvarjati ustrezno šolsko atmosfero, utemeljeno na primernih družbenih in političnih načelih ter vrednotah, hkrati pa naj spodbuja deležnike (pedagoški kader in širšo družbo (starše, občane in otroke!)) k *avtonomni refleksiji in razpravi* o profesionalnih moralnih izzivih in dilemah.

(za slednjo poanto prim. litovski kodeks etike za izobraževalce:

https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/en_versijai/legal_information/kodeksasEN%20internetui.pdf)

ŠE O VLOGAH KODEKSOV ETIKE:

- * vodenje, podpiranje in osveščanje učiteljic glede dolžnosti poučevanja na kakovosten način brez diskriminacije in z ozirom na dobrobit učenk (priporočilo združenja ministrov pri Svetu Evrope)
- * Kažipot uresničevanj konkretnih nalog
- * Merilo za oceno ravnanj
- * Osnova za ukrepanje proti tistim, ki kršijo poklicne dolžnosti in mečejo slabo luč na stroko
- * Zaščita članov poklicne skupnosti pred neutemeljenimi očitki (sprejet kodeks etike V določeni meri jamči profesionalnost ravnanja) – vzpostavljanje zaupanja v stroko

(Zdenko Kodelja, Etika v šolstvu:

https://www.kpk-rs.si/kpk/wp-content/uploads/2018/03/Zbornik_Javna_etika_in_integriteta_odgovornost_za_skupne_vrednote.pdf)

PASTI KODEKSOV ETIKE:

*kodeksi etike lahko postanejo mrtva črka na papirju –
dokument, ki ga obesimo na spletno stran, ker se to zahteva
ali pa pač spodobi, da drugi, ki nas obiščajo, vidijo, da tudi mi damo nekaj na etiko ...

*lahko zmanjšujejo avtonomnost moralne refleksije pri zaposlenih –
Lahko namreč dajejo vtis, da nam ni treba razmišljati o moralnih dilemah in načinih
pravičnega ravnanja, ker je to namesto nas naredil že nekdo drug, namreč tisti,
ki je kodeks spisal. Naporno in zagatno moralno presojo se namreč velikokrat nadomesti s
sklicevanjem na kodekse in uredbe

(prim. Friderik Klampfer, *Cena življenja*, Krtina, Ljubljana, 2010)

NAČELA (LIBERALNEGA DEMOKRATIČNEGA) VODENJA V ETIKI

Prvo načelo, ki ga moramo upoštevati pri vodenju v etiki,
je načelo avtonomije posameznika.

(tj.: podobno kot pri moralni vzgoji ne želimo indoktrinacije, pri etičkem vodenju ne želimo poslušnih in konformističnih posameznic, pač pa osebe, ki se glede specifičnih moralnih vrednot *samostojno odločajo* in tudi *samostojno* sprejemajo odločitve ter samostojno analizirajo moralne dileme)

učna metoda, ki
spodbuja
avtonomno
odločanje (preko
spodbujanja
samostojne
refleksije –

SOKRATSKI DIALOG:

EKSKURZ: NEKAJ TEMELJNIH NAČEL LIBERALNE DEMOKRATIČNE DRUŽBE

Negativna funkcija države: zaščita posameznikove pravice do avtonomnega odločanja glede lastnih življenjskih ciljev in načina njihovega zasledovanja (negativna svoboda = pravica do nevmešavanja (Isaiah Berlin))

V nasprotju s tem je *pozitivna* funkcija države osrečevanje posameznikov, kar je seveda problematično, saj so lahko konkretne predstave o sreči diskriminatorne (predstava „popolne družine“, „prave barve“, „edine resnične vere“ itn.)

Negativna svoboda ima v praksi smisel le, če so zagotovljene tudi *enake možnosti*, da imajo posamezniki dejansko priložnost zasledovati svoje življenjske cilje, pa tudi, če vendarle obstaja vsaj minimalna vzgoja glede vrednot, saj si je cilje težko predstavljati „v vakuumu“ (prosto po Aristotelu: le človek, ki je že v osnovi dober, lahko razpozna pravi cilj) in še, če so posameznice aktivno „vzgojene“ za avtonomijo - svoboda v tej točki namreč implicira *avtonomijo*.

EKSKURZ: NEKAJ TEMELJNIH NAČEL LIBERALNE DEMOKRATIČNE DRUŽBE

AVTO-NOMIJA posameznika (gr. *autos* – sam; *nomos* – zakon: sam svoj zakonodajalec – tisti, ki zmore sam sebi postavljati pravila)

Razlika med avtonomnim sesalcem (Rumbo) in avtonomnim posameznikom (primerjava je prosto povzeta po Gertu Biesti):

Pri človeku je avtonomija neločljivo povezana z *odgovornostjo* – odgovornost je nepreložljiva, ravno moja odgovornost je to, kar mene dela *mene* (saj je ne morem preložiti na druge – za svoja dejanja sem zmeraj odgovoren sam (po Emmanuelu Levinasu) – spomnimo se začetne opredelitve etike ...).

Medtem pa Rumbe ne moremo imeti za *odgovorne*, če med opravljanjem avtomatiziranega hišnega opravila razbije vazo ...

Rumbe tudi ne moremo učiti ... ne moremo je nagovoriti tako kot človeka ...

(primer sicer nakazuje resen problem v diskurzih v sodobnem šolstvu o *učenju*, ki avtonomnost informacijske tehnologije zamenja z avtonomnostjo človekovega delovanja)

NAČELA (LIBERALNEGA DEMOKRATIČNEGA) VODENJA V ETIKI

Stava vodenja v etiki je tako v transformaciji **MOČI** v **AVTORITETO**:

„osnovni vzgojni izziv ni zgolj to, da otroku ali študentki povemo, katere njegovih želja so dejansko pomembne, ampak predvsem, da to vprašanje v življenju otroka ali študentke postane živo vprašanje“ (Biesta, *The Rediscovery of Teaching*)

Proces „vzgoje“ (tako mladega kot starega človeka – torej tudi v sklopu vodenja v etiki) pa ni zgolj spodbujanje razvoja talentov (kajti ni vsak razvoj tudi *dober* razvoj), pač pa zajema tudi to, kar lahko imenujemo *prekinitev*: torej prekinitev in prevpraševanje zadovoljevanja želja

POVZETEK TEH POANT ZA KODEKSE ETIKE:

Kodeks etike usmerja in poziva k refleksiji na dva načina:

najprej s *prekinitvijo – močjo* (s svojimi smernicami določene načine ravnanja prikaže kot sporne), pri čemer ohranja upanje, da bo mu pripoznana *avtoriteta* (s tem, ko posameznica njegova načela in smernice prevzame kot relevantne za analizo in usmerjanje lastnega moralnega ravnanja).

Stava torej je, da vloga kodeksa etike ni toliko zapovedovanje in prepovedovanje, pač pa pomoč pri razvoju avtonomije v moralnem odločanju in ravnanju učiteljice

STRUKTURA (sodobnega) KODEKSA ETIKE:

- Definicije in opredelitev namena
- Primeri aplikacije načel

Litovski kodeks etike za učiteljice:

https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/en_versijai/legal_information/kodeksasEN%20internetui.pdf

Definicije in opredelitev namena

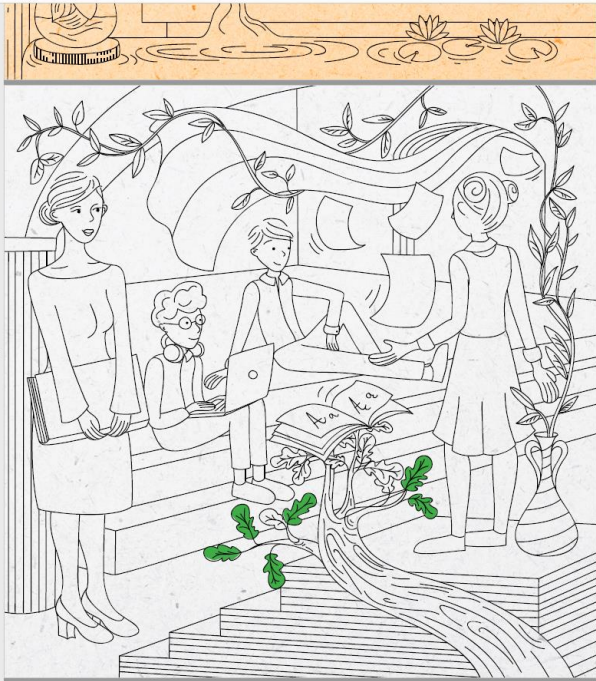
code of ethics for educators.pdf - Adobe Acrobat Reader (64-bit)

Datoteka Urejanje Pogled Podpisni Okno Pomoč

Domov Orodja code of ethics for e... smernice za kodeks...

3 / 24 99%

2018

... you need to have an inner light, shining from inside for everyone standing in the dark on the road, so that they could find light inside themselves and follow their road, instead of staying in the dark.
(M. K. Čiurlionis)

- 1. The Code of Ethics for Educators** (hereinafter referred to as the Code) defines the key requirements of professional conduct and obligations for pedagogical staff and freelance teachers (hereinafter referred to as Educators) to pursue ethical and professional conduct with pupils, their parents (carers, guardians) and other family members, colleagues, and community.
- 2. In their activities, educators follow the following main principles of conduct and activity:**
 - 2.1. respect;**
 - 2.2. justice;**
 - 2.3. recognition of human rights;**
 - 2.4. responsibility;**
 - 2.5. fairness;**
 - 2.6. care and solidarity.**
- 3. The principle of respect.** By following this principle, an educator admits that communication with pupils, their parents (carers, guardians), other family members, and members of the community of an institution is based on recognition of

Išči "Uredi sliko"

- Izvozi PDF
- Urejanje PDF-ja
- Ustvari PDF
- Komentar
- Združevanje datotek
- Razvrščanje strani
- Stisni PDF
- Redigiraj
- Pripravi obrazec
- Izpolni in podpiši
- Več orodij

Pretvarjanje, urejanje in elektronsko podpisovanje dokumentov PDF obrazci in pogodbe

Brezplačna 7-dnevna preskusna različica

Tukaj vnesite izraz za iskanje

16:44 19. 01. 2023

Primeri aplikacije načel:

code of ethics for educators.pdf - Adobe Acrobat Reader (64-bit)

Datoteka Urejanje Pogled Podpis Qlno Pomoc

Domov Orodja code of ethics for e... smernice za kodeks...

11 / 24 99%

Key principles

OF CONDUCT AND ACTIVITY OF EDUCATORS

THE PRINCIPLE OF RESPECT

By following this principle, an educator:

- is capable of critical judgement of his/her attitude and approaches and their impact on his/her activities;
- acknowledges that communication with pupils and their parents (carers, guardians) must be based on mutual respect, trust and, where necessary, confidentiality; and realises that these qualities have direct impact on developing a child's personality, life at school and quality of teaching (learning);
- contributes to developing a community based on mutual respect and tolerance;
- bases his/her educational activity on humanistic values;
- listens to, evaluates and respects the opinion of pupils, their parents (carers, guardians), colleagues, management staff; in case of difference in opinion, gives arguments politely, is capable of effective handling of conflicts;
- encourages every pupil's self-expression, builds self-esteem, notices every pupil's progress and achievement, celebrates their success, fosters and demonstrates positivity, by using effective methods promotes pupils' motivation for learning.

THE PRINCIPLE OF JUSTICE

By following this principle, an educator:

- believes that differences of people are more of a norm rather than exception, therefore, perceives the community of pupils and educators as the entity of individuals;
- understands the reasons for diversity of pupils' educational needs, recognises different learning styles, considers educational needs of the pupils in their educational activity;
- selects the most suitable approaches in educational situations, considering diversity of pupils and their parents (carers, guardians), their needs and expectations;
- believes that every pupil, regardless of his/her social and cultural environment, has intellectual potential, capacity to aspire to progress and to reach good results; promotes motivation for learning.

THE PRINCIPLE OF RECOGNITION OF HUMAN RIGHTS

By following this principle, an educator:

- follows the principle that educational system must be socially fair, ensuring implementation of personal rights, granting access to quality education and equal opportunities to a degree, qualification, and professional development;
- has arguments and voices them convincingly when presenting principles of social justice and equal opportunities; defends these principles when necessary;
- respects rights and freedoms of every individual, creates conditions for pupils' expression and identity, fosters tolerance and friendly relationships among individuals of different ethnic and religious background;
- creates conditions for every pupil to foster his/her identity.

THE PRINCIPLE OF RESPONSIBILITY

By following this principle, an educator:

- does not use his/her position (post) for personal benefits;
- always provides true information about pupils, own...

16:45 19.01.2023

Prijava

Išč 'Uredi sliko'

- Izvozi PDF
- Urejanje PDF-ja
- Ustvari PDF
- Komentar
- Združevanje datotek
- Razvrščanje strani
- Stisni PDF
- Redigiraj
- Pripravi obrazec
- Izpolni in podpiši
- Več orodij

Pretvarjanje, urejanje in elektronsko podpisovanje dokumentov PDF obrazci in pogodbe

Brezplačna 7-dnevna preskusna različica

Tukaj vnesite izraz za iskanje

Opredelitev odgovornosti:

(vprašanje,
Kako in v kakšni
meri vključiti
starše, otroke
In širšo okolico

code of ethics for educators.pdf - Adobe Acrobat Reader (64-bit)

Datoteka Urejanje Pogled Podpisi Okno Pomoč

Domov Orodja code of ethics for e... x smernice za kodeks...

17 / 24 99%

Responsibility

FOR ADHERENCE
TO THE KEY PRINCIPLES
OF EDUCATORS'
CONDUCT AND ACTIVITY

"The school must ensure a healthy and safe environment preventing the manifestations of violence, abuse, and bad habits; the implementation of educational, teaching, study and development programmes; openness to local community; the signing of teaching (and learning) agreements; the fulfilment of agreed obligations; and quality education."

Paragraph 11, Article 43 of the Law on Education.

The teaching (and learning) agreement defines obligations of both parties (the education provider and the recipient). It sets forth obligations of a school in respect to pupils and parents (carers, guardians), for example, to ensure proper learning conditions and safety in educational process, to provide necessary assistance, to assess learning achievements impartially, etc. It discusses main clauses of the school rules and procedures. Also, the agreement stipulates parents' (carers, guardians') obligations, for example, to ensure punctual and regular attendance of school by a child, to foster respect to community members, to promptly inform the school about a pupil's absence due to illness, to regularly discuss learning progress with the child and educators, to cooperate with the educators and the school management for correcting a pupil's behaviour, etc.

The pupil has the right to be educated in a psychologically, spiritually and physically safe environment based on mutual respect; to get learning load and environment in accordance with hygienic requirements; to have the right to fair assessment of learning achievements, etc. The Law on Education also establishes the pupil's duties.

Upon signing the teaching (and learning) agreement, a pupil must observe all provisions of the agreement, requirements of the internal guidelines that establish procedures of the school, the norms of pupil conduct, respect teachers and other members of the school community, their rights and lawful interests.

Article 46 of the Law on Education.

186 "Uredi sliko"

Izvozi PDF
Urejanje PDF-ja
Ustvari PDF
Komentar
Združevanje datotek
Razvrščanje strani
Stisni PDF
Redigiraj
Pripravi obrazec
Izpolni in podpiši
Več orodij

Pretvarjanje, urejanje in elektronsko podpisovanje dokumentov PDF obrazci in pogodbe

Brezplačna 7-dnevna preskusna različica

Tukaj vnesite izraz za iskanje

Rain coming 14:47 19.01.2023

HVALA ZA POZORNOST!

Izr. prof. dr. Tomaž Grušovnik,

Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem

tomaz.grusovnik@pef.upr.si

